

Voor een stad met een Hart!

Verkiezingsprogramma 2022-2026

ChristenUnie
Rotterdam

Inhoudsopgave

Samenvatting programma

Inleiding

Hoofdstuk 1: Bevorder de vrede voor de stad

Hoofdstuk 2: Help Rotterdammers vooruit

Hoofdstuk 3: Werk aan een toekomstbestendige economie

Hoofdstuk 4: Vergroen Rotterdam

Hoofdstuk 5: Bouw aan een wereldstad voor iedereen

www.rotterdam.christenunie.nl

Samenvatting programma

Voor een stad met een Hart

16 maart doet ChristenUnie Rotterdam zelfstandig mee aan de gemeenteraadsverkiezingen 2022. De afgelopen vier jaar hebben we met onze wethouder Michiel Grauss, ons raadslid Tjalling Vonk en vele anderen belangrijke resultaten geboekt. Wat kun je van ons verwachten de komende vier jaar? En hoe gaan we dat doen, samen met al die Rotterdammers?

Een stad zonder hart?

We zijn trots op onze stad. Maar we zien ook dat te veel Rotterdammers in de knel komen. Dat regels soms belangrijker blijken dan mensen. Dat burgers onrecht en discriminatie ervaren. En dat mensen elkaar en organisaties niet meer vertrouwen.

Hart voor elkaar

Terwijl je overal in Rotterdam mensen vindt die op allerlei manieren zorgen voor elkaar en de stad. In de straten, buurten, wijken, bij organisaties, initiatieven en kerken. Wij steunen deze Rotterdammers en waarderen iedereen met een hart voor de stad. Wij gaan voor een stadsbestuur met een hart, dat in actie komt bij onrecht en ongelijkheid.

Wat hebben we bereikt?

Wij hebben ons de afgelopen vier jaar volop ingezet voor de stad. Zowel vanuit de gemeenteraad als in het College van Burgemeester & Wethouders (B&W). Niet alles wat we wilden bereiken is gelukt. Maar samen met anderen hebben we armoede kunnen verminderen.

- Mede door de ChristenUnie betaalt de gemeente Rotterdam de schulden van slachtoffers van de toeslagenaffaire.
- Onze wethouder Michiel Grauss heeft door de gezinsaanpak ervoor gezorgd dat minder Rotterdamse kinderen in armoede leven
- In een stad met zoveel verschillende mensen is bruggenbouwen belangrijk. Wethouder Michiel Grauss kreeg hiervoor de Overbruggersprijs 2020 van SKIN-Rotterdam. Dit is een organisatie die bruggen bouwt tussen christelijke internationale groepen en de overheid, sociale organisaties en Nederlandse kerken.

Een overzicht van alle resultaten in de afgelopen vier jaar, vind je achterin dit programma.

Wat gaan we doen de komende vier jaar?

Ook de komende vier jaar zet de ChristenUnie zich in voor een stad, waar ieder mens zich gezien en gehoord voelt. Dat doen we door ons – samen met anderen - hart te maken voor vijf belangrijke doelen:

1. We bevorderen de vrede in de stad

We zetten ons in voor een betrouwbaar bestuur, ruimte voor geloofsgroepen, vluchtelingenopvang in kleine groepen en veiligheid op straat, zeker ook voor vrouwen en LHBTI's.

2. We helpen Rotterdammers vooruit

Wij helpen mensen in armoede concreet verder door in gesprek te gaan met de mensen zelf. Ook maken we gebruik van aanpakken, die bewezen resultaat opleveren. We helpen mensen van hun schulden af te komen. Kortere wachtlijsten in de jeugdzorg, minder eenzaamheid onder ouderen en vrijheid van onderwijs zijn onderwerpen waar we stevig op inzetten.

3. We werken aan een economie met toekomst

De stad moet koploper zijn om de klimaatdoelstellingen te halen. Net als de haven. Alleen dan houdt Rotterdam een sterke economie. We maken voor bedrijven de drempel laag om een plek te bieden aan werkzoekers die nu lastig binnenkomen. We kiezen voor minder auto's in de stad en maken ruimte voor de fiets en het openbaar vervoer (OV).

4. We vergroenen Rotterdam

De vergroening van de stad vraagt radicale keuzes van ons allemaal. Rotterdam doet – op initiatief van de ChristenUnie - mee met de Gemeenten 4 Global Goals, de wereldwijde duurzaamheidsdoelstellingen. Daarbij hebben we oog voor mensen met een kleine beurs. Onder andere door ons hart te maken voor betere isolatie van huurwoningen. Dat is goed voor het klimaat én de energierekening.

5. We bouwen aan een wereldstad voor iedereen

De gemeente moet niet aarzelen om in te grijpen op de woningmarkt. Betaalbaar wonen is belangrijker dan een maximale winst voor de gemeente bij grondverkoop. Jonge woningzoekers hoeven niet te concurreren met het grote geld van beleggers. Wij zijn voor het bouwen van studentencomplexen, bijvoorbeeld door leegstaande kantoren te verbouwen. We stoppen de sloop van goede woningen. Niemand hoort op straat te slapen.

God heeft hart voor alle mensen

Wij maken duidelijke keuzes, omdat wij geloven dat God hart heeft voor alle mensen. En omdat Jezus ons daartoe oproept.

- Jezus voerde radicaal strijd tegen machtsmisbruik, waarvan mensen, dieren en de aarde slachtoffer werden.
- Terwijl Jezus radicaal liefdevol was voor mensen, zonder te letten op ras, geloof, geslacht, karakter, sociale situatie en verleden.

Daarom komen wij op voor ieder mens. Doe jij mee? Stem dan op ChristenUnie Rotterdam. Stem voor een stad met een Hart.

Inleiding

Onze basis en visie op samenleving

We zijn betrokken Rotterdammers, die de Bijbel en het leven van Jezus als basis erkennen voor hun leven. Zoals bij alle groepen is ook de samenstelling van de christenen in Rotterdam divers. Dat is logisch als je bedenkt dat bijna de helft van de Nederlanders aangeeft tot een kerk of andere religieuze gemeenschap te behoren. In Rotterdam zijn er dan ook honderden kerkgemeenschappen, elk met hun eigen unieke aspecten. Wat ons in die verscheidenheid bindt, is het geloof dat God liefdevol aan de basis staat van al het leven. En dat Jezus in zijn leven op aarde door zijn woorden en daden liet zien hoe God het leven bedoeld heeft. Jezus was ongehoord radicaal. Radicaal in zijn gehoorzaamheid aan God. Radicaal strijdbaar in het aanspreken en aanvechten van misbruik van macht ten koste van mens, dier en de aarde. Radicaal mild in de omgang met mensen waarin hij liet zien dat iedereen van waarde is ongeacht ras, religie, geslacht, geardeerdheid, sociale status en verleden. Zo maakte Hij scheefgegroeide verhoudingen weer recht. Recht maken wat krom is staat daarom ook centraal in onze christelijke politiek. Die overtuiging is de krachtige basis van ons programma en onze inzet in de stad. Daarmee bouwen we aan een duurzame, zorgzame en inclusieve samenleving waar iedereen tot zijn en haar recht kan komen. Een wereldstad voor iedereen.

We zien drie grote uitdagingen waar onze samenleving de komende periode voor staat. De eerste uitdaging is het herstellen van het vertrouwen in de overheid. Helaas moeten we constateren dat het wantrouwen van veel burgers richting de overheid toeneemt. En daar is ook reden voor. Te vaak heeft de overheid bijgedragen aan de tweedeling in de samenleving. Te vaak is het vertrouwen van burgers in de overheid geschaad, met ingrijpende gevolgen. Te vaak zien we in de gemeenteraad polarisatie in plaats van samenwerking. Het is nodig dat het vertrouwen in de overheid weer groter wordt. De ChristenUnie wil werken aan een stadsbestuur dat eerlijk, rechtvaardig en betrouwbaar is en het goede zoekt voor mens, dier en planeet. Zo lang de gemeente haar burgers met wantrouwen benadert, kun je niet verwachten dat het vertrouwen in de gemeentelijke overheid groeit. Wij pleiten voor een andere basishouding van de gemeente: uitgaan van vertrouwen, zonder naïef te zijn.

Een tweede uitdaging, die hier mee samenhangt, is het tegengaan van de tweedeling in de stad. Die tweedeling is de afgelopen jaren groter geworden. Tussen rijk en arm. Tussen degenen die een woning kunnen kopen of huren en degenen die dit al jaren niet lukt of zelfs op straat slapen. Tussen ouderen die 'het voor elkaar hebben' en jongeren die moeten knokken voor een plekje op de arbeids- en woningmarkt. Tussen en binnen etnische en culturele groepen. Tussen degenen die zich wel of niet laten vaccineren tegen Corona of het wel of niet eens zijn met de maatregelen. We hebben gemerkt dat de impact van de Coronapandemie op het leven van mensen enorm is, qua inkomen, onderwijs en mentale gesteldheid in alle lagen en leeftijden van de bevolking. We zien dat mensen hun standpunten steeds harder verwoorden en er minder ruimte is voor een open dialoog waardoor het wantrouwen tussen groepen mensen groeit. De ChristenUnie wil werken aan

een stad waarin voor iedereen plek is, waar iedereen mee kan doen en waar we in alle diversiteit de verbinding met elkaar zoeken en vormgeven. Daarom ligt de focus van de ChristenUnie op het zorgen dat er voor iedereen een passende en betaalbare woonruimte is, en we het vertrek van draagkrachtige en volop participerende jongeren en gezinnen met kinderen stoppen. Daarnaast streven we ernaar dat iedereen die tijdelijk of langdurig een steuntje in de rug nodig heeft om volop te kunnen participeren dat ook krijgt.

De derde grote uitdaging is de toenemende invloed van klimaatverandering en milieuvervuiling op onze stad. De ChristenUnie staat voor een gezamenlijke aanpak door overheid, bedrijfsleven en burgers, waaraan iedereen mee moet kunnen doen. We moeten aan de bak om te zorgen dat we duurzaam en toekomstbestendig gaan leven, wonen, werken en ondernemen, zodat generaties na ons toekomst hebben en houden. De tijd dringt! Maar Rotterdam zou Rotterdam niet zijn als we ook deze uitdaging niet zouden aanpakken. Klauwen uit de mouwen en handen naar de hemel! Voor een stad met een HART.

We hebben vijf leidende thema's. Dit verkiezingsprogramma geeft weer waar onze prioriteiten voor de komende periode liggen en is daarmee niet uitputtend of zeer gedetailleerd. Op onderwerpen die niet specifiek in dit programma aan de orde komen wordt ons standpunt en onze bijdrage gebaseerd op deze leidende thema's:

1. Bevorder de vrede voor de stad
2. Help Rotterdammers vooruit
3. Werk aan een toekomstbestendige economie
4. Vergroen Rotterdam
5. Bouw aan een wereldstad voor iedereen

1. Bevorder de vrede voor de stad

Vrede is meer dan de afwezigheid van oorlog. Vrede gaat over vrijheid, over rechtvaardigheid. De vrijheid om te geloven, om je mening te uiten en zoveel meer. Met daarbij de zekerheid dat je rechten beschermd worden door een betrouwbare overheid. Die vrede willen we delen met mensen die gevlucht zijn uit oorlogs- of natuurgeweld. En soms moeten we voor die vrede vechten, bijvoorbeeld als het gaat om veiligheid.

Betrouwbaar bestuur

We hebben een stadsbestuur nodig dat constructief en betrouwbaar is. Een bestuur dat het goede voorbeeld geeft in respectvol met elkaar omgaan en bijdraagt aan verbinding in de stad. Er zijn veel burgers die de overheid en ook het stadsbestuur wantrouwen, omdat zij vaak zelf met wantrouwen benaderd worden. Denk bijvoorbeeld aan de toeslagenaffaire. De ChristenUnie wil dat de gemeente de burger behandelt op basis van vertrouwen. Als er iets misloopt in een afspraak of contract met de gemeente, dan is er ruimte om dat te herstellen. Een eerste overschrijding van de betalingstermijn van de WOZ leidt niet meteen tot een 'blafbrief', maar tot een vriendelijke herinnering. Als er aantoonbaar sprake is van bewust misbruik van collectieve middelen, dan moet er stevig en doortastend opgetreden worden.

Wat wij willen:

- Een zo breed mogelijk samengesteld college met het oog op breed draagvlak in de gemeenteraad en in de stadssamenleving.
- Beleid en uitvoering gebaseerd op onderzoek en ervaring. Voor onderzoek werkt de gemeente nauw samen met onderwijs en kennisorganisaties, zoals de Hogeschool Rotterdam en de Erasmus Universiteit.
- Zorgvuldig gebruik van digitale ondersteuning van de overheid. Digitale systemen dragen bij aan efficiëntie en effectiviteit. Maar algoritmes mogen geen discriminatie en bevoordeling in de hand werken. De gemeente hanteert daarom bij gebruik van algoritmes het toetsingskader dat de Algemene Rekenkamer heeft ontwikkeld. In situaties die daarom vragen moet er ruimte zijn om met een menselijke blik en compassie naar de burger te kijken.
- De gemeente motiveert haar genomen besluiten bij de eerste kennisgeving daarover, niet pas als er bezwaar wordt gemaakt.
- De gemeente staat open voor (beleids-)initiatieven van burgers. Waar deze zinnig zijn denkt de gemeente actief mee aan de uitvoering daarvan. Het is goed voor de onderlinge verbindingen in de stad als burgers met elkaar initiatieven nemen. De gemeente moet dit faciliteren in plaats van bemoeilijken door bureaucratische eisen. Verbetering van de participatie van Rotterdammers door:
 - In te zetten op een cultuur waarin de participatie van burgers echt leidend is, in plaats van (vaak) een verplicht nummer.
 - Verschillende vormen van participatie te bieden. Hierbij is aandacht voor bijzondere groepen, zoals kinderen, jongeren en ouderen.
 - Gebruik te maken van contacten in sociale, culturele en religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen.

- In ieder beleidsplan een betrokkenheidstoets toe te passen, waarin wordt aangegeven hoe de doelgroep betrokken is en blijft bij het plan.

Toegankelijkheid bij de gemeente

De gemeente moet makkelijk toegankelijk zijn voor iedere Rotterdammer. Dat geldt voor fysieke toegankelijkheid van stadhuis, gemeenteloketten en 'Huizen van de wijk'. Maar net zo belangrijk is de toegankelijkheid in bijvoorbeeld taalgebruik en bejegening.

Wat wij willen:

- Alle locaties van de gemeente zijn goed toegankelijk ook voor mensen die afhankelijk zijn van een rolstoel of scootmobiel.
- De gemeente zorgt ervoor dat dat brieven, formulieren en folders opgesteld zijn in eenvoudige taal. In de komende periode wordt er een Kafka-brigade ingesteld die deze communicatie-uitingen van de gemeente grondig ontdoet van alle overbodige en ingewikkelde taal. Brieven en andere vormen van communicatie worden eerst uitgetest op een panel die de doelgroep representeert. Die panels ontvangen hiervoor een vergoeding.
- De gemeente voorziet in alternatieven voor digitale communicatie zodat ook mensen met minder digitale vaardigheden/mogelijkheden of laaggeletterdheid toegang hebben tot informatie.
- Rotterdammers die in contact treden met de gemeente kunnen erop rekenen dat de gemeente hen vriendelijk en met vertrouwen tegemoet treedt. De meeste mensen vragen hulp of ondersteuning waar zij ook recht op hebben, en zijn niet van plan hier misbruik van te maken. Als er wel sprake is van opzettelijk misbruik dan pakt de gemeente dat aan.
- Bij trainingen van gemeenteambtenaren die veel in contact treden met burgers is ruime aandacht voor een positieve, vertrouwsvolle bejegening van burgers. De mens is het uitgangspunt, niet de regel. De geleerde lessen rond de toeslagenaffaire worden hierbij gebruikt.

Ruimte voor religie en zingeving

Bijna de helft van de Nederlanders geeft aan dat zij bij een religieuze gemeenschap behoren. En voor veel van hen is dat meer dan af en toe een kerk- of moskeebezoek. Dat zien we bijvoorbeeld terug in het onderzoek 'Tel je zegeningen'¹ waaruit blijkt hoeveel kerken en andere religieuze en levensbeschouwelijke organisaties belangeloos meewerken aan de maatschappelijke opgaven van Rotterdam. Vanuit hun levensbeschouwing dragen veel Rotterdammers bij via vrijwilligerswerk aan bijvoorbeeld de bestrijding van armoede en eenzaamheid en werken mee aan integratie en leefbaarheid. Onze inzet is dat de gemeente ruimte biedt aan religie en het sociale kapitaal van religieuze en levensbeschouwelijke organisaties benut.

¹ https://rotterdam.raadsinformatie.nl/document/9541751/2/s20bb018263_1_38227_tds

Wat wij willen:

- Religieuze gemeenschappen zoals kerken, synagogen en moskeeën krijgen een formele plek om met de gemeente in gesprek te gaan. Dat doet recht aan hun enorm belangrijke plek in de Rotterdamse samenleving, zoals te zien is in het rapport 'Tel je zegeningen'.
- Binnen de stad werkt de gemeente aan een positieve houding tegenover religie en religieuze en levensbeschouwelijke organisaties.
- De gemeente ondersteunt (migranten)kerken en andere levensbeschouwelijke instellingen in hun zoektocht naar huisvesting in hun wijk en gemeenschappen kunnen voor diensten en andere bijeenkomsten weer gebruik maken van 'Huizen van de wijk'.

Vluchtelingen

Rotterdammers weten als geen ander hoe het is om te moeten overleven in een oorlog en bescherming te moeten zoeken buiten je eigen stad of land. Rotterdam is dan ook een stad waar mensen die gevlucht zijn voor oorlog of natuurgeweld welkom zijn. Daarom pakken we de aan Rotterdam toegekende verantwoordelijkheid voor het opvangen van asielzoekers en het huisvesten van statushouders ruimhartig op. Tegelijkertijd moet het integratiebeleid van de gemeente voor nieuwkomers eerlijk en stimulerend zijn. Er is ruimte voor de vluchtelingen om tot rust te komen, maar er is ook direct aandacht voor meedoen en de taal leren. Van stilzitten en afwachten knapt niemand op.

Wat wij willen:

- Opvang van vluchtelingen vindt plaats in kleinschalige centra, die verspreid worden over zoveel mogelijke wijken van de stad. Een kleinschalige opvang biedt meer rust en veiligheid en zal bijdragen aan de acceptatie van en samenwerking met de wijkgenoten.
- Ook de huisvesting van vluchtelingen met een verblijfstatus (statushouders) wordt verspreid over de wijken van de stad.
- Statushouders zonder kinderen komen niet direct in aanmerking voor een sociale huurwoning en worden opgevangen in kleinschalige gemengde woonvormen samen met bijvoorbeeld studenten en jongeren. Zij kunnen zich wel meteen aanmelden voor de reguliere wachtlijst. Dit verlaagt de druk op sociale huurwoningen en bevordert de integratie.
- De gemeente sluit een overeenkomst met Take Care B&B. Dit initiatief zorgt ervoor dat statushouders drie maanden in kunnen trekken bij particulieren, in aanloop naar eigen huisvesting.
- Bij de begeleiding van statushouders is niet alleen aandacht voor de juridische procedure, maar ook voor de mentale en fysieke gezondheid. En voor het snel kunnen starten van 'meedoen' door bijvoorbeeld taalcursussen en vrijwilligerswerk.
- Er is extra aandacht voor de veiligheid van vluchtelingen die extra kwetsbaar zijn zoals mensen die vervolgd of uitgesloten worden vanwege hun geloof, alleenstaande minderjarigen, ouderen en LHBTIQ⁺- vluchtelingen.

- De gemeente investeert in een goed aanbod van taalcursussen en kinderopvang, zodat statushouders zo snel mogelijk mee kunnen draaien. Lokale initiatieven die nieuwkomers stimuleren worden ondersteund, zoals de ToekomstAcademie New Dutch Connections.
- Vluchtelingen zonder verblijfstatus en 'statenlozen' zijn bijzonder kwetsbaar. De gemeente zoekt de grenzen op van de ruimte die zij heeft om hen te helpen en aarzelt niet om daar soms ook overheen te gaan.
- Rotterdam blijft actief in de Landelijke Vreemdelingenvoorziening. Hierbij is niet alleen ruimte voor opvang maar ook voor begeleiding, waarbij de vluchteling ondersteund wordt bij verdere vervolgstappen.
- In de wijkhubs is specifiek aandacht voor informatie voor statushouders, zodat zij op een laagdrempelige manier toegang kunnen krijgen tot de informatie, ondersteuning en zorg die zij nodig hebben.

Veilige stad

We werken aan een veilige samenleving voor iedereen. De veiligheid in onze wijken is de afgelopen jaren over het geheel toegenomen. Dit komt vooral doordat burgers meer betrokken zijn bij hun wijk en actief meewerken aan de leefbaarheid. Maar niet iedereen ervaart dat in de praktijk. Vrouwen durven regelmatig niet alleen over straat en LHBTIQ⁺-ers worden bedreigd en aangevallen. Antisemitisme en moslimhaat blijven voortdurend de kop op steken in onze stad. Als ChristenUnie zetten we in op een harde aanpak van deze vormen van stigmatisering en onveiligheid. Tegelijkertijd willen we daarbij oog hebben voor de bredere oorzaken van onveiligheid en bieden we mensen de mogelijkheid hun fouten te herstellen.

Wat wij willen:

- Er zijn mensen die kwetsbaar zijn omdat ze meer risico lopen om het slachtoffer te worden van geweld. Geweld tegen deze (groepen) mensen wordt nauw gemonitord en als het nodig is wordt voor de aanpak van geweld tegen deze groepen specifiek beleid ingezet. Wij hebben op dit punt blijvende aandacht voor:
 - Geweld tegen gelovigen en niet-meer gelovigen. Moslimhaat mag geen plaats hebben in Rotterdam. Maar ook moeten ex-moslims die zich tot het christendom hebben bekeerd veilig zijn. Voor alle gelovigen geldt dat ieder vrij moet zijn om niet meer te geloven zonder dat dit gevaar oplevert voor persoonlijke veiligheid. De gemeente maakt middelen vrij om de veiligheid van deze groepen te verbeteren en doet dat in samenspraak met de groep zelf, betrokken belangenorganisaties en religieuze organisaties.
 - Antisemitisme.
 - Geweld tegen LHBTIQ⁺-ers.
 - Geweld tegen vrouwen. Ambtenaren in de zorg worden geschoold in het herkennen van voorspellende factoren van femicide (vrouwenmoord), waaronder stalking. Op signalen wordt adequaat gereageerd door betrokken professionals en de gemeente zorgt voor veilige opvang van slachtoffers van (dreiging) van huiselijk geweld. Na liquidaties binnen de georganiseerde

misdaad, vallen de meeste slachtoffers van geweld onder vrouwen. Het overgrote merendeel van om het leven gebrachte vrouwen is slachtoffer van een (ex)partner/familielid.

- Slachtoffers van gedwongen sekswerk. Sekswerk is op veel plekken nauw verweven met mensenhandel en (georganiseerde) criminaliteit. De gemeente draagt zorg voor veilige opvang van slachtoffers van mensenhandel en biedt een breed aanbod van uitstapprogramma's, waarbij verschillende organisaties ruimte krijgen activiteiten te ontplooiën.
- Slachtoffers van arbeidsuitbuiting. De gemeente draagt zorg voor goede informatievoorziening over rechten en plichten als werknemer en huurder bij inschrijving en via organisaties die zich inzetten voor opvang en begeleiding van arbeidsmigranten. Hiermee bestrijdt de gemeente uitbuiting, moderne slavernij en het risico op dakloosheid.
- De aanpak van straatintimidatie wordt voortgezet, regelmatig geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.
- De ChristenUnie is voorstander van een aanpak op basis van vertrouwen en het tegengaan van tweedeling. Daarom blijft de gemeente kritisch kijken naar de proportionaliteit van de coronapas, een maatregel die zo snel als mogelijk ook weer moet verdwijnen.

Preventie (jeugd)criminaliteit

- De gemeente investeert in preventie van jeugdcriminaliteit en werkt hierbij samen met verschillende partners, waaronder scholen. Daarnaast gebruikt de gemeente het sociale netwerk dat in wijken aanwezig is, zoals buurtouders, sportclubs en religieuze gemeenschappen.
- Preventie van criminaliteit is vaak een kwestie van lange adem en elkaar leren kennen en vertrouwen.
 - Daar waar de gemeente (inkopende) partij is, zorgt zij ervoor dat er geen onhaalbare prestatiecontracten worden afgesloten en er ruimte is voor de professional om vertrouwen te winnen en een goede relatie op te bouwen.
 - In overleggen met partijen waar de gemeente geen financier is draagt zij het belang hiervan uit.
 - Wijkagenten zijn bij voorkeur langdurig verbonden aan hun wijk. De aanwezigheid en beschikbaarheid van wijkagenten is prioriteit en zij worden niet stelselmatig uitgeroosterd voor andere politietaken.
- Iedereen die uit een crimineel circuit wil stappen worden hierin ondersteund en begeleid naar een nieuw perspectief.
- Een schone leefomgeving draagt bij aan de veiligheid van die omgeving. Daarom wordt er stevig opgetreden tegen de vervuiling van de openbare ruimte. Hierbij is speciale aandacht voor 'kadekapers', jongeren die langs de kades in Rotterdam voor veel overlast zorgen. Als het kan, worden kades afgesloten voor autoverkeer.
- Coffeeshops hebben geen plaats in het centrum, woonwijken en in buurt van scholen, hooguit aan de randen van de stad. De gemeente is scherp op de overlast die coffeeshops meebrengen en treedt hier tegen op.

Politie en BOA's

- Er wordt snel en passend gereageerd op geweld tegen (wijk)agenten, stadsmariniers en BOA's. Zij zijn onmisbare partners bij de veiligheid van onze stad. Zij zijn het eerste aanspreekpunt en gaan als eerste af op situaties waar je normaal liever van wegloopt. Zonder hen is er geen veilige en vredige stad mogelijk.
- De gemeente investeert in eerlijke beeldvorming over politie en BOA's door waardering te tonen dat zij onze stad veiliger maken. Tegelijkertijd moedigt de gemeente het aan om vertrouwen, waar dat geschonden is, te herstellen en te versterken.
- Stadsmariniers, wijkagenten en BOA's zijn laagdrempelig bereikbaar voor burgers. Zij hebben een stevige online aanwezigheid en zijn gemakkelijk (online) bereikbaar.
- Een veilige stad is er ook voor jongeren met een migratieachtergrond die te vaak worden geconfronteerd met etnisch profileren en preventief fouilleren door politie en BOA's. Daarvoor is in Rotterdam geen plaats en daartegen moet binnen die organisaties stevig worden opgetreden.
- De gemeente maakt met betaalbare woningen Rotterdam een aantrekkelijke stad voor o.a. agenten, BOA's en jongerenwerkers.

Ondermijning

- De gemeente blijft in samenwerking met politie en openbaar ministerie stevig inzetten op het aanpakken van ondermijning en drugshandel. Geld dat hierbij door de overheid wordt afgepakt van criminelen, vloeit rechtstreeks terug naar publieke voorzieningen voor de burgers (met name in de wijken waarin in veel sprake is van ondermijning).
- De gemeente en het Havenbedrijf spreken met havenbedrijven af dat zij hun medewerkers trainen in integriteit en het herkennen van risico's op betrokken raken bij internationale drugshandel. Daaraan gekoppeld is altijd aandacht voor veiligheid van de werknemers omdat rekrutering van medewerkers gepaard kan gaan met bedreigingen. De gemeente, het Havenbedrijf, de politie en het openbaar ministerie garanderen gezamenlijk een adequate afhandeling van meldingen en de benodigde acties om veiligheid van medewerkers te garanderen.

2. Help Rotterdammers vooruit

Rotterdam is een bruisende stad van denkers en doeners. De meeste Rotterdammers weten hun plek in de stad te vinden waar zij hun talenten in kunnen zetten en hun ambities waar kunnen maken. Maar voor een deel van de Rotterdammers is dat niet vanzelfsprekend. Zij hebben een steuntje in de rug nodig om hun plek te vinden door bijvoorbeeld werkloosheid, relatieproblemen of een beperking. Niemand kiest hiervoor en het kan iedereen overkomen. Wie dat nodig heeft kan rekenen op zorg en begeleiding, zodat iedereen zijn plek in de stad kan vinden. We weten dat leven in armoede een enorme, negatieve invloed heeft op het leven van mensen en met name kinderen. We leggen in ons programma dan ook de focus op armoedebestrijding, ouderen, jeugdzorg en onderwijs.

Armoedebestrijding

De ChristenUnie heeft de afgelopen raadsperiode deelgenomen aan de coalitie en leverde als eenmansfractie een wethouder met de portefeuilles Armoedebestrijding, Schuldenaanpak en Informele zorg. Dit heeft geleid tot een ommezwaai in de armoede en schuldenaanpak. De aanpak is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, er wordt gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigen en er is veel meer samenwerking met de stad. We zijn dankbaar wat we hebben kunnen bereiken voor kwetsbare Rotterdammers en hebben bewezen dat je met samenwerken echt verder komt. Tegelijkertijd zijn er nog veel problemen in Rotterdam die we aan moeten pakken.

Wat wij willen:

Kinderen en gezinnen

- De armoede onder kinderen in Rotterdam is in 2026 met een kwart verminderd.
- Er komt een fonds voor jonge alleenstaande ouders. Zij hebben het vaak erg lastig. Zij hebben vaak nog geen opleiding afgerond en zien weinig mogelijkheden tot werk. Daarbij is het krijgen van een kind in onze maatschappij verre van goedkoop. Met een fonds waar organisaties een beroep op kunnen doen voor jonge alleenstaande ouders die een zetje nodig hebben, dragen we bij aan hun ondersteuning.
- De gezinsaanpak (een gezinsondersteuner in de wijk die makkelijk bereikbaar is voor vragen rondom geldzaken, formulieren, brieven e.d.) wordt beschikbaar voor de hele stad², zodat er meer gezinnen uit de armoede kunnen komen.
- Gedupeerden van de toeslagenaffaire krijgen in de komende collegeperiode ook ondersteuning van het Hulpteam Toeslagen 010, waarbij kinderen bijzonder onderwerp van aandacht blijven.
- De inkomensondersteuning voor kinderen via het Jeugdtegoed blijft 500 euro voor kinderen boven de 12 jaar en 275 euro voor kinderen onder de 12 jaar.
- De gemeente werkt met effectief gebleken methodes en maakt daarvoor gebruik van onderzoek en expertise van kennisorganisaties. De gemeente werkt nauw samen met de onderzoeksgroep onder leiding van de Rotterdamse hoogleraar 'kinderarmoedebestrijding'.

² De gezinsaanpak is nu beschikbaar in de wijken Bospolder-Tussendijken, Crooswijk, Tarwewijk en Carnisse.

- De gemeente ontwikkelt innovatieve projecten zoals het Perspectieffonds verder door, en helpen zo nog meer jongeren versneld uit de schulden naar een schuldenvrije toekomst. Er wordt onderzocht of het fonds uitgebreid kan worden naar meer groepen dan jongeren onder de 27 jaar.

Aanpak en preventie armoede en schulden

- Er wordt structureel 20 miljoen euro extra per jaar uitgetrokken voor het aanpakken van armoede en schulden.
- De subsidieregeling om armoede-initiatieven in de stad (zoals een fietsenbank) een impuls te geven wordt verdubbeld van 500.000 euro naar 1 miljoen euro per jaar.
- De kwijtschelding van de afvalstoffenheffing voor inkomens tot 110% van de bijstand gaat naar 100%.
- De gemeente zet in op vroegsignalering van problemen. Hiervoor gaat de gemeente meer samenwerken met het maatschappelijk middenveld, religieuze en levensbeschouwelijke organisaties en ervaringsdeskundigen.
- De dienstverlening van het Expertise Team Financiën wordt structureel onderdeel van de dienstverlening aan Rotterdammers met financiële problemen.
- De armoedeplatforms in de wijken, waar professionals en ervaringsdeskundigen elkaar vinden, worden ondersteund en verder uitgebreid.
- De gemeente zet in op kortere termijnen voor het saneren van schulden.
- Voor coronaschulden is er een opkoopfonds beschikbaar dat Rotterdammers versneld uit de schulden kan halen.
- Het convenant met de bewindvoerders wordt voortgezet, omdat deze samenwerking zeer succesvol is gebleken.
- Sociaal incasseren is de norm voor de gemeente. Elke afdeling wordt getoetst door ervaringsdeskundigen. De gemeente pakt malafide schuldhulpverleners aan.
- Er komt meer inzet op coaching van mensen in schulden en het beschikbaar maken van buddy's die mensen helpen bij (het op orde krijgen van) hun financiën, en het ondersteunen van organisaties die daarin voorzien.

Uitkering en basisbaan

- De gemeente onderzoekt of zij voor sociale doelstellingen uitkeringsgerechtigden een 'basisbaan' kan aanbieden. Het doel hiervan is dat mensen de capaciteiten die ze hebben binnen de basisbaan weer kunnen inzetten voor de samenleving.
- Omdat een basisbaan voor iedereen niet haalbaar zal zijn en we een sociaal vangnet willen behouden, blijft de bijstand gewoon bestaan. Daarbij blijven we van mensen een maatschappelijke inzet verlangen (soms ook wel 'tegenprestatie' genoemd), waarbij centraal staat dat mensen zich inzetten naar vermogen en participeren in de samenleving. Ook mantelzorg en vrijwilligerswerk zijn hier goede manieren voor.

Ouderen

Ouderen vertegenwoordigen een enorm maatschappelijk en sociaal kapitaal. Ze hebben bijgedragen aan de opbouw van de stad en doen dat nog steeds door bijvoorbeeld de hofleverancier te zijn van het aantal vrijwilligers. Veel ouderen functioneren prima en weten lang hun weg zelfstandig of met zelf georganiseerde hulp of netwerken te vinden. Maar vaak

ontstaat door lichamelijke of geestelijke klachten een verminderde mobiliteit. Eenzaamheid wordt zo een steeds groter risico. De ChristenUnie heeft hier oog voor en zet zich in om eenzaamheid te bestrijden.

Wat wij willen:

- In overleg met de wijk, diaconieën of verenigingen faciliteert de gemeente dat voorzieningen met een sociale functie open kunnen blijven. Bijvoorbeeld door zelfbeheer.
- Sport en bewegen voor ouderen is een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid.
- Goede ideeën rondom de aanpak van eenzaamheid en depressie stimuleren met een waarderingssubsidie.
- Zingeving bij gesprekken met ouderen met een zorgvraag (keukentafelgesprek) als bespreekbaar onderwerp. Zo nodig maakt de gemeente hiervoor gebruik van deskundigheid van religieuze en levensbeschouwelijke organisaties.
- Een 'ouderenproof' website van de gemeente. Per wijk is er een actuele sociale kaart, die ook in gedrukte vorm beschikbaar is.
- Gratis openbaar vervoer voor AOW'ers blijft gehandhaafd.
- We willen dat er subsidie beschikbaar komt voor ondersteuning van ouderen uit religieuze groeperingen met een migratieachtergrond. Organisaties zoals SKIN en Samen010 zijn bij uitstek geschikt om mee samen te werken. Ouderen met een migratieachtergrond ervaren bovengemiddeld veel eenzaamheid. De gemeente subsidieert op dit vlak al de ondersteuning en begeleiding van islamitische ouderen, deze moet uitgebreid worden naar andere groepen.
- De gemeente draagt zorg voor voldoende aanbod van palliatieve thuiszorg en faciliteert de vestiging of uitbreiding van hospicezorg in Rotterdam. Het beschikbaar zijn van goede palliatieve zorg draagt bij aan de kwaliteit en waardigheid van leven en sterven in de laatste levensfase van mensen. Als die goede zorg geboden wordt, is er minder behoefte aan bijvoorbeeld een 'laatste wil pil'.

Jeugdzorg

Sinds de overheveling van de jeugdzorg van het rijk naar de gemeente is er in Rotterdam en de regio Rijnmond verbetering tot stand gebracht in de jeugdzorg. Er wordt samengewerkt en gespecialiseerde zorg wordt samen met andere gemeenten ingekocht. Maar het moet echt beter: er zijn te lange wachtlijsten in de jeugdzorg. Ook zijn er signalen dat in Nederland kinderen ten onrechte uit huis worden geplaatst, al is het nog onduidelijk hoe groot deze problematiek in Rotterdam is. Daarnaast zien we dat er in de jeugdzorg vaak sprake is van complexe relatie- en scheidingsproblematiek in gezinnen. Ook ontbreekt het gezinnen vaak aan een steunend netwerk. De ChristenUnie wil daarom dat relatieondersteuning en netwerkactivering standaard onderdeel worden van de screening en het hulpaanbod in de jeugdzorg.

Wat wij willen:

Relatieondersteuning en netwerkactivering

- De gemeente gaat sterk inzetten op het aanbieden van laagdrempelige relatieondersteuning, om zoveel mogelijk te voorkomen dat de problematiek van ouders een grote rol gaat spelen bij de kinderen. Kinderen en ouders die gebruik maken van jeugdzorg hebben vaak te maken met relatieproblemen en complexe scheidingsproblematiek.
- Relatieondersteuning loopt van een oudergespreksgroep, educatie aan ouders over de invloed van relatieproblemen op de ontwikkeling van hun kind(eren) tot aan relatietherapie. Maar ook het begeleiden van het zorgvuldig beëindigen van een relatie die niet meer hersteld kan worden of die ondermijnd of gevaarlijk is voor de betrokken partner of kind(eren) valt onder relatieondersteuning.
- Het signaleren van relatieproblematiek wordt een standaard onderdeel van screening, indicering en uitvoering bij zorg- en begeleidingstrajecten. Alle medewerkers van de gemeente die deze taken uitvoeren worden hierin getraind.
- De gemeente stimuleert met haar beleid duurzame relaties waarbinnen kinderen veilig op kunnen groeien. 'Vreemdgaan-reclames' dragen daar niet aan bij en worden verboden in de publieke ruimte van Rotterdam.
- Alle kinderen en ouders zijn geholpen met een goed netwerk. Netwerkactivering wordt standaard onderdeel van jeugdzorg. Bij een klein netwerk zoeken we naar mogelijkheden voor uitbreiding. Hierbij worden religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen ingezet. Ook worden ervaringsdeskundigen ingezet ('peer support').
- Zorgorganisaties die netwerkactivering en relatieondersteuning zichtbaar en meetbaar effectief inzetten worden hiervoor beloond.
- Iedere medewerker van de gemeente die zorg indiceert of uitvoert wordt getraind in netwerkactivering.
- Bij uithuisplaatsingen wordt met de grootste mogelijke zorg gehandeld, en worden alle mogelijkheden binnen het eigen netwerk overwogen. Als een uithuisplaatsing onterecht is (gebleken) is onderzoek en eventuele genoegdoening van groot belang.

Verbetering wijkteams

- De toegang tot wijkteams wordt laagdrempeliger georganiseerd op passende locaties. De publiekslocaties van de gemeente zijn prima loketten voor het ophalen van een paspoort of het aanvragen van een bouwvergunning, maar nodigen niet uit voor een persoonlijk gesprek over opvoedvragen of relatieproblemen. Rotterdam leert van succesvolle voorbeelden van andere gemeenten bij het realiseren van bijvoorbeeld zelfstandige toegang en het voeren van intakegesprekken bij mensen thuis.
- De start met de wijkteams is gemaakt en er is veel professioneel potentieel aanwezig. Dat potentieel wordt alleen niet optimaal benut, onder andere door een teveel aan administratie. Om de wijkteams echt de rol te geven die voor hen bedoeld is gaat de gemeente aan de slag met de aanbevelingen van de Rotterdamse

Rekenkamer in hun onderzoek 'Het komt niet in de buurt' uit 2021³. Zoals het verminderen van administratieve lasten, het loslaten van te strakke doelstellingen en het verbeteren van de toegang en huisvesting van wijkteams.

- De professionals in het wijkteam krijgen optimale ruimte voor het leveren van maatwerk.
- De gemeente zorgt voor een realistische formatiegrootte van wijkteams en de invulling daarvan, in samenwerking met zorgorganisaties.
- De gemeente reserveert budget voor goede en effectieve ideeën die zich aandienen tijdens de lopende jeugdzorgcontracten.
- De gemeente draagt zorg voor een goede 'sociale kaart'. Dat is een database waarin zowel organisaties, zelfstandige professionals als informele organisatie zijn opgenomen. Professionals en klanten kunnen op deze sociale kaart hun ervaringen kunnen delen. Dit helpt burgers bij het kiezen van een goede hulpverlener of organisatie.

Toegang tot en toezicht op zorg

- Mantelzorg is een belangrijke en onmisbare vorm van inzet van het eigen netwerk. Mantelzorg kan ook zeer belastend zijn. De gemeente ondersteunt mantelzorgers via o.a. een mantelzorgsteunpunt en een ontzorghuis, waardoor mantelzorgers even rust kunnen nemen.
- Zorgorganisaties die bij complexe problematiek waarbij meerdere hulpverleners betrokken zijn de regie oppakken en de samenwerking coördineren worden hiervoor beloond.
- De gemeente zorgt ervoor dat perverse prikkels worden weggenomen. Een voorbeeld van zo'n prikkel is dat het een organisatie wel geld oplevert om een cliënt op de wachtlijst te hebben staan maar niet om die cliënt door te verwijzen naar een zorgorganisatie of hulpverlener die sneller aan de slag kan. De 'prikkel' in toezicht en verantwoording zijn gebaseerd op snelheid en effectiviteit van de geboden hulp en ondersteuning.
- De gemeente is betrouwbaar en realistisch in de controle en toezicht op de jeugdzorg. Zo wordt bijvoorbeeld het aantal klachten niet persé gezien als negatieve factor. Als een organisatie veel klachten ontvangt is dat reden voor verder onderzoek. Maar veel klachten kunnen ook betekenen dat cliënten van de organisatie zich vrij voelen om hun ongenoegen kenbaar te maken. Betrouwbaarheid en realiteit gelden ook voor prijs en productieafspraken.
- Er moet steviger gestuurd worden op de indirecte kosten. In de komende raadsperiode moeten die kosten voor aanbieders omlaag.
- Er is een regionaal plan nodig voor de personeelsproblemen in de jeugdzorg, samen met aanbieders.
- De gemeente garandeert toegang tot identiteitsgebonden zorg. Als mensen daardoor gedwongen zijn om zorg via een persoonsgebonden budget in te kopen, dan regelt de gemeente specifieke ondersteuning daarbij.

³ <https://rekenkamer.rotterdam.nl/onderzoeken/onderzoek-wijkteams-rotterdam/>

- De gemeenschappelijke regeling is belangrijk om krachten te bundelen en het voor aanbieders efficiënter te maken. We regelen zorg dus zoveel mogelijk regionaal, tenzij dit niet mogelijk is of lokaal aantoonbaar beter is.

Onderwijs

De ChristenUnie staat pal voor de vrijheid van onderwijs. Het staat iedereen vrij om onderwijs te organiseren op basis van religieuze, levensbeschouwelijke en pedagogische grondslag. De diversiteit van scholen past bij de diversiteit van de stad. Op alle vormen van onderwijs in de stad houdt de onderwijsinspectie toezicht op de kwaliteit.

Wat wij willen:

Aanbod en huisvesting onderwijs

- De gemeente maakt afspraken met de schoolbesturen zodat voldoende variatie in het onderwijsaanbod gegarandeerd is in de hele stad.
- Thuisonderwijs is een wettelijk recht van ouders en verdient een positieve houding van de gemeente.
- De gemeente speelt een belangrijke rol in de huisvesting van scholen. Hierbij geldt dat bij nieuwbouw en verbouw er geïnvesteerd wordt in een gezond binnenklimaat en de verduurzaming van het schoolgebouw en schoolplein. Bij (her)inrichting van de omliggende ruimte krijgen fietsen en lopen naar school ruim baan en wordt de auto ontmoedigd. Er is in schoolgebouwen altijd aandacht voor toegang voor leerlingen met een beperking.
- Een tekort aan schoolgebouwen is geen reden om fusies tussen scholen af te dwingen.

Veilige school, passend onderwijs en schooluitval

- De gemeente vraagt scholen aandacht te hebben voor kwetsbare groeperingen, zoals minderheden, LHBTIQ⁺-ers en (familie van) bekeerlingen of ex-gelovigen. De school heeft vrijheid om dit op eigen wijze vorm te geven (keuze van lesmethode en externe voorlichting). De inhoud van lessen is gericht op respect voor de wettelijke vrijheid in Nederland en het discriminatieverbod op grond van geslacht, seksuele gerichtheid, religie of ras of welke grond dan ook. Leerlingen die ondersteuning en opvang nodig hebben vinden op hun school daarvoor een veilige plek.
- Iedere leerling krijgt gelijke kansen in het onderwijs, ongeacht zijn of haar omstandigheden. De gemeente zorgt voor de randvoorwaarden die dit mogelijk maken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vroeg- en voorschoolse opvang, leerlingenvervoer en goede huisvesting van scholen.
- Elke school investeert in het passend onderwijs dat de leerlingen van die school nodig hebben en wat past bij de identiteit van de school. Ook bij passend onderwijs geldt dat hoe eerder de onderwijsbehoefte van een leerling bekend is, hoe eerder de juiste begeleiding gestart kan worden. Daarmee worden grotere problemen, zoals schooluitval voorkomen. Daarom zorgt de gemeente dat individueel onderzoek naar bijvoorbeeld dyslexie en hoogbegaafdheid snel plaats kunnen vinden.

- Bij kinderen of jongeren met complexe problematiek stimuleert de gemeente dat onderwijsinstellingen en jeugdzorginstellingen intensief met elkaar samenwerken; waar nodig dwingt zij dit af. Binnen deze samenwerking is er ook aandacht voor goede overdracht en begeleiding voor kinderen en jongeren die vanuit een instelling terugkeren in het onderwijs.
- Onderwijsinstellingen worden gestimuleerd om in te zetten op preventie van uitval onder studenten in een post-coronaplan. Studenten hebben anderhalf jaar geen 'live' onderwijs gehad door corona. Dit was heftig voor veel jongeren en verdient aandacht.
- De gemeente zet in op de bestrijding van schooluitval en daarbij werken scholen en zorgorganisaties samen.

Aanpak lerarentekort

- De gemeente gaat door met het Actieplan Leraren, om het lerarentekort in Rotterdam verder op te lossen. Er is extra aandacht voor zijnstroom en talentscouting, met name van mannelijke leerkrachten. Startende leraren worden begeleid om uitval en uitstroom te verminderen en duurzame inzetbaarheid te verbeteren.
- De gemeente ondersteunt de professionalisering van onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel.
- De gemeente maakt met betaalbare woningen Rotterdam een aantrekkelijke stad voor leraren.

MBO-onderwijs

- Rotterdam is een stad van doeners. Ambachtelijke vakmensen zijn nodig in onder andere de haven, industrie, (persoonlijke) verzorging en horeca. Daarom is er een breed aanbod van MBO-opleidingen in Rotterdam. Bij voorkeur zijn die opleidingen kleinschalig.
- De gemeente spreekt over praktisch en theoretisch opgeleiden, in plaats van 'hogere' en 'lager' opgeleiden.
- De gemeente levert stageplekken aan voor MBO-studenten en neemt dit mee in het pakket van eisen bij aanbestedingen van plaatselijke ondernemers.
- De Leerwerkakkoorden MBO worden voortgezet, voor een goede verbinding tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven.
- MBO-ers leren het beste in de praktijk. De gemeente maakt in gebiedsontwikkelingen ruimte voor vakonderwijs en koppelt bedrijven en onderwijsinstellingen, zodat 'contextrijk leren' volop de ruimte krijgt.

3. Werk aan een toekomstbestendige economie

Een goede en toekomstbestendige economie is er als arbeid en kapitaal geen tegengestelde krachten zijn, maar werkgevers en werknemers van elkaars talenten kunnen profiteren en die ook waarderen. Tegelijkertijd hebben we een verantwoordelijkheid voor de schepping. Die verantwoordelijkheid nemen we vaak niet: in de afgelopen eeuw heeft de mensheid veel schade aangericht onder het mom van economische voortuitgang. Daarom willen we inzetten op een economische ontwikkeling met oog voor mens, dier, plant en planeet. In hoofdstuk 4 vind je meer plannen om Rotterdam groener en duurzamer te maken.

Economie

Wat wij willen:

- De gemeente is een voorloper in de vergroening en verduurzaming van de economie. Ze draagt zorg dat de economische ontwikkelingen bijdragen aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen op internationaal en nationaal niveau. Hiervoor wordt een dashboard ontwikkeld waarmee inzichtelijk gerapporteerd wordt op de resultaten.
- Afval bestaat niet, dit zijn grondstoffen in een circulaire economie. De gemeente geeft het goede voorbeeld door afval en restproducten te hergebruiken. De gemeente stimuleert het scheiden van afval via de milieupleinen waar ruimte is voor het inzamelen van goederen voor kringloop- en reparatiedoeleinden.
- De gemeente, het Havenbedrijf en de ondernemingen in de haven werken samen aan een duurzame toekomst van de Rotterdamse haven. De gemeente stelt zich hier als mede-eigenaar van het Havenbedrijf actiever in op door:
 - De vestiging van groene en innovatieve bedrijven te stimuleren en bestaande bedrijven uit te dagen om echt te verduurzamen. Bijvoorbeeld bedrijven die een bijdrage leveren op de overgang naar waterstof als duurzame energiebron voor de zware industrie.
 - De overlast van de haven voor de Rotterdammers zoveel mogelijk te beperken. Bijvoorbeeld: schepen met schone motoren en faciliteiten voor walstroom ontvangen korting op hun havengelden. De gemeente maakt met het Havenbedrijf afspraken over investeren in faciliteiten voor walstroom. Experimenten met schepen met schone motoren (bijvoorbeeld elektrische binnenvaartschepen) worden gestimuleerd.
 - Werken aan een transformatie van het havengebied van alleen intercontinentale logistiek naar vooral een logistiek knooppunt op Europese schaal gericht op regionale productie op basis van duurzame materialen. Hiermee verduurzaamt de haven snel en ontstaat groene werkgelegenheid.
- Rotterdam The Hague Airport (RTHA) wordt gesloten. Vanuit Rotterdam Centraal is Schiphol Airport per trein binnen een half uur te bereiken. De beperkte vliegfunctie van RTHA weegt niet op tegen de grote overlast en milieuvervuiling die vliegen veroorzaakt en de ruimte die het vliegveld inneemt. Wij willen deze ruimte graag gebruiken om binnen de stadsgrenzen een groot aantal sociale woningen te bouwen (zie hoofdstuk 5). Voor de uitvalsbasis van de traumahelikopter wordt in nauwe

samenspraak met het Traumacentrum Zuidwest-Nederland een passende oplossing gevonden.

- De gemeente bevordert het ondernemings- en vestigingsklimaat in Rotterdam in nauwe samenwerking met kennis- en onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en andere overheden. Hierbij ligt de focus op een goede match tussen wat de werkgever nodig heeft en wat de Rotterdammers te bieden hebben.
- De gemeente stimuleert en honoreert de vestiging van duurzame en innovatieve bedrijven en stimuleert bestaande ondernemingen hierin te innoveren. De gemeente doet hiervoor de benodigde investeringen op het gebied van (digitale) infrastructuur en de arbeidsmarkt.
- Ook voor werkruimtes geldt dat er voor elke portemonnee de mogelijkheid moet zijn om als zelfstandige of kleine ondernemer een betaalbare werkruimte te kunnen huren of kopen. De gemeente ontwikkelt hiertoe nieuwe instrumenten, zoals de mogelijkheid tot gezamenlijke zeggenschap over panden in een straat met veel leegstand, een zogenoemde 'Plinten BV'.
- Winkelstraten worden zoveel mogelijk geclusterd. Dit houdt de winkelstraten levendig, ook als eventueel de leegstand verder toeneemt. In vrijkomende panden kunnen woningen of maatschappelijke functies komen.
- Wij gunnen iedere Rotterdammer tijd voor rust, bezinning (bijvoorbeeld in een kerk), ontspanning en tijd voor de belangrijke relaties die het leven de moeite waard maken. Daarbij geldt: de mens is er niet voor de economie, maar de economie is er voor de mens. Daar waar dat verkeerd gaat herstellen we de balans. We zetten daarom in op een collectief rustpunt op zondag onder het motto: 'een week zonder zondag is als een stad zonder park'. De gemeente voert niet-essentiële diensten niet uit op zondag.

Arbeidsmarkt

'Werken is de beste zorg', wordt weleens gezegd. Daar zijn wij het van harte mee eens, als werken niet per definitie een fulltime betaalde baan is. Werken is ook bijvoorbeeld een parttimebaan of onbetaalde (mantel)zorg. De gemeente zorgt ervoor dat het voor iedereen mogelijk is om mee te doen.

Wat wij willen:

- De gemeente laat de Social Return on Investment (SROI) bij aanbestedingen zwaar meetellen en haalt zelf haar SROI doelstellingen ruimschoots.
- De gemeente draagt er zorg voor dat het voor sociale ondernemingen, zoals bijvoorbeeld Heilige Boontjes en Pieter Pot, makkelijk is om een zaak te starten in Rotterdam. Als in de opstartfase praktische ondersteuning nodig is dan levert die gemeente die.
- De gemeente zorgt voor voldoende aanbod van beschutte werkplaatsen en zinvolle dagbesteding, zodat de afstand tussen werkplekken en medewerkers met een tijdelijke of chronische beperking bestreden wordt.
- De gemeente spant zich ervoor in dat haar medewerkersbestand een afspiegeling is van de diversiteit van burgers in de stad. Hiervoor worden effectief gebleken

middelen en nieuwe onderbouwde initiatieven ingezet. Arbeidsmarktdiscriminatie op basis van ras, religie, beperking of chronische ziekte, leeftijd en geslacht wordt bestreden.

- De arbeidsparticipatie van nieuwkomers wordt bevorderd door leerwerktrajecten, stages en opleidingen.
- Vrijwilligerswerk wordt op waarde geschat en gestimuleerd. Juist ook bij hen die een afstand tot de arbeidsmarkt ervaren.
- Ondernemers en bedrijven die aantoonbaar succesvolle (re)integratie-trajecten en/of leerwerktrajecten bieden worden hiervoor beloond.

Arbeidsmigranten

- Misbruik van arbeidsmigranten wordt veel feller bestreden. Er zijn veel arbeidsmigranten uit de EU (met name de Midden- en Oost-Europese landen) werkzaam in de regio Rotterdam-Rijnmond. Deze werknemers hebben recht op goede werkomstandigheden, eerlijke contracten, beloning en woonruimte. De gemeente voorziet werknemers bij inschrijving van goede informatie over hun rechten en plichten.
- De gemeente maakt opvang voor kwetsbare EU-migranten die dakloos zijn geraakt, mogelijk. Deze opvang is tijdelijk en met verplichte begeleiding naar een eerlijk en duurzaam perspectief in Nederland of in land van herkomst.
- Religieuze gemeenschappen worden meegenomen in het contact zoeken met arbeidsmigranten. Veel arbeidsmigranten uit de EU zijn lastig te bereiken. Een van de plekken waar zij wel te bereiken zijn, is de kerk of de moskee.

Mobiliteit

De tweedeling tussen rijk en arm in de stad raakt ook aan mobiliteit. We willen dat iedere Rotterdammer zich door de stad kan verplaatsen; om naar zijn werk te gaan, naar school, naar familie en vrienden, en om gewoon te genieten van onze mooie stad. In de komende vier jaar zet de gemeente concrete stappen om goede mobiliteitsopties voor alle Rotterdammers beschikbaar te maken.

Wat wij willen:

Openbaar- en deelfervoer, lopen en fietsen

- Er moet veel meer ruimte komen voor fietsers en voetgangers in Rotterdam. Dit zal ten koste gaan van ruimte voor de auto. Onze stad loopt op dit vlak nu nog fors achter op andere grote steden.
- Rotterdam blijft haar hoogwaardig OV netwerk verbeteren en uitbreiden. Een oeververbinding tussen Kralingen en Rotterdam-Zuid is wenselijk. Een oeververbinding is toegankelijk voor metro, fietsers en voetgangers maar niet voor auto's.
- Op termijn willen we een OV-ring en hoogfrequent OV. We onderzoeken of uitbreiding en intensivering van het metronetwerk wenselijk en haalbaar is, met name in de bredere metropoolregio. Bijvoorbeeld de lijn tussen Dordrecht en Den Haag. Hierbij worden de ervaringen van de aanleg van de Hoekse Lijn meegenomen.

- We willen onderzoek naar het nut van RET-daltarieven op minder drukke tijden, zodat mogelijkheden ontstaan om goedkoper te reizen zonder dat grote capaciteitstekorten ontstaan.
- We zetten we in op plannen voor fietssnelwegen en nog meer parkeergelegenheid aan de rand van de stad.
- We investeren in veilige en brede fietsroutes, met name richting scholen, werkcentra en sportvelden.
- Er wordt een oplossing gezocht voor de vervoersproblemen van bewoners van Heijplaat, omdat vanaf 2022 de Waterbus vervalt en ze hun fiets niet mee kunnen nemen op de veerdienst naar de Marconistraat.
- Het huidige aanbod van deelmobiliteit richt zich nu vooral op het centrum. Bij het verlenen van vergunningen wordt het aanbod in wijken buiten het centrum meegewogen als ook het tegengaan van overlast door rondslingerende scooters en fietsen.

Stimuleren emissievrij rijden en autoluwe stad

- Alle vervoersmiddelen van de gemeente zijn emissievrij.
- Bedrijven en organisaties worden gestimuleerd zich in de stad emissievrij te verplaatsen. De gemeente faciliteert dit door het plaatsen van voldoende laadpunten voor elektrische voertuigen en het ruimte bieden aan experimenten rond vernieuwende vervoersconcepten. Tegelijkertijd blijven we kritisch op de uitvoering en spreken we bedrijven aan op problemen.
- Binnen 'de ruit' wordt de maximumsnelheid 30 km per uur. In dit gebied rijden alle scooters op de rijbaan.
- Voertuigen met veel uitstoot betalen extra om in het centrum te mogen rijden.
- Minimaal een keer per jaar wordt de binnenstad van Rotterdam op zondag autovrij. Hiermee pakken we openbare ruimte terug van de auto en verbreden we het denken over wat mogelijk is in Rotterdam.
- De nieuwe inrichting van de Coolsingel is een mooi voorbeeld van een inrichting waarbij de meeste ruimte beschikbaar is voor wandelaars, fietsers en het OV. Dit wordt de norm bij herinrichting en aanleg van wegen, met name in het centrum en omliggende wijken met een grote woondichtheid.
- Er worden meer experimenten gedaan met het beperken van het autoverkeer waarmee we bijdragen aan minder uitstoot en meer verkeersveiligheid. Huidige experimenten worden voortgezet en uitgebreid.
- In compacte, drukke wijken nemen auto's veel van de openbare ruimte in beslag en is sprake van betaald parkeren. In deze wijken wonen relatief veel Rotterdammers met een lager inkomen. Rijkere wijken zijn ruimer opgezet - parkeren is hier gratis. We willen de druk op de ruimte in de compacte wijken verminderen en duurzame mobiliteit bevorderen. Daarom stellen we de invoer van betaald parkeren voor de hele stad voor (met uitzondering van de kleine kernen). De opbrengsten hiervan keren we uit aan mensen die geen auto (meer) hebben. Dit motiveert mensen geen auto te nemen of hun auto weg te doen. Op deze manier dragen de rijkere wijken bij aan de vermindering van de parkeerdruk. In combinatie met investeringen in OV,

fiets en deelmobiliteit leidt deze maatregel tot het gebruik van meer duurzame vormen van mobiliteit in de hele stad. En daar profiteert iedereen van.

- Tarieven voor de parkeervergunning voor de tweede auto gaan omhoog.
- Na de oplevering van de verbinding A13/A16 zal het verkeer over de A13 bij Overschie tijdelijk afnemen. Het heeft de voorkeur van de ChristenUnie dat dit gedeelte van de A13 wordt afgewaardeerd tot een stadsweg met minder rijstroken. Dit verbetert de luchtkwaliteit en vermindert de geluidsoverlast. Een alternatief is de kans gebruiken om het gebied te herontwerpen om een impuls te geven aan de kwaliteit van de woonomgeving rondom de A13 en waar kan extra woonruimte te creëren. We zetten hierbij in op een andere inbedding van de weg, een verlaging van de snelheid naar 70km per uur (over de 3km van het centrum tot de verbinding A13/A16) en een slim plan om boven de weg te bouwen en groen aan te leggen.

4. Vergroen Rotterdam

Voor alle Rotterdammers is een groene en gezonder leefomgeving belangrijk. Wij moeten zorgen dat de aarde en onze stad ook bewoonbaar blijven voor volgende generaties. De ChristenUnie zal dan ook krachtig inzetten op een beweging naar een groene en duurzame economie en samenleving. De stad is geen beleggingsobject maar moet een prettige plek zijn voor alle Rotterdammers.

Wat wij willen:

Groene gemeente

- De betonnisering van het centrum wordt tegengegaan door groene gevels en daken die de luchtkwaliteit en temperatuur in de stad verbeteren. Bij bouwprojecten en herinrichting van percelen in het centrum zijn circulair bouwen en de ruimte voor groen ('tiny forests' en pocketparken) belangrijke eisen voor het verlenen van opdrachten en vergunningen.
- De gemeente reduceert overbodig asfalt en stenen in de wijken. In geval van verdichting van een wijk, wordt tegelijk geïnvesteerd in de kwaliteit van het bestaande groen.
- Er komt een groenregeling waarbij voor alle bouwprojecten in de stad geldt dat 1% van de bouwsom wordt gereserveerd voor verbetering van de Rotterdamse groenstructuur, bijvoorbeeld in de vorm van bosaanplant. Een 'kwaliteitsteam groen' monitort de uitvoering en resultaten van zowel huidige groenopgaven in bestemmingsplannen als van de nieuwe groenregeling. Een voorbeeld van een groen in te richten plek ligt aan de Swiepdijk, in het verlengde van het Rietveldpark in Nesselande.
- De beheerbudgetten voor een aantal grote en beeldbepalende stadsparken (Kralingse Bos, Bergse Bos en Zuiderpark b.v.) worden herijkt. Hierbij wordt rekening gehouden met de effecten van klimaatverandering (nat, droog, boomsoorten, beplanting, temperatuur). De gemeente initieert kennisuitwisseling tussen steden met oude stadsparken.
- Bij de inrichting van wijken worden speelplekken, sportvelden en groen meegenomen in het ontwerp. Deze plekken zijn toegankelijk voor kinderen en mensen met een beperking en worden zo groen mogelijk ingericht.
- Bij de aanpak van plagen worden natuurvriendelijke maatregelen getroffen.
- De (inter)nationale normen voor luchtkwaliteit worden door de gemeente worden nageleefd. Hiervoor wordt de Rotterdamse luchtkwaliteit beter inzichtelijk gemaakt op het Rotterdamse informatieportal. De instelling van de milieuzone is een goede stap om te laten zien dat het niet normaal is om de lucht te vervuilen.
- Het vuurwerkverbod wordt gehandhaafd. Vuurwerk levert milieuschade en gezondheidsschade op met name door de grote toename van fijnstof. Daarnaast zorgt het voor veel overlast, onveiligheid en gezondheidsschade voor mens en dier. De gemeente verzorgt een lichtshow op Oudjaarsnacht en ondersteunt wijkgerichte feestactiviteiten.

Groene burgers

- Bewoners worden gestimuleerd om bij te dragen aan de vergroening van de stad. Denk hierbij aan het vervangen van tegels door groen en het aanleggen van groene daken en gevels. Daarbij onderzoeken we de mogelijkheid van een 'Tegeltaks' voor tuinen die geheel vertegeld zijn. Uitbreiding van het NK Tegelwippen naar particuliere tuinen is sowieso een goed idee.
- De gemeente draagt zorg voor goede voorlichting over het stoken van hout en het nut van houtrookfilters.
- Burgers worden gestimuleerd en beloond voor het bijdragen aan een schone leefomgeving door bijvoorbeeld zwerfvuil ruimen en beheer van containers, omdat een schone en aantrekkelijke leefomgeving bijdraagt aan de veiligheid van die omgeving.
- Het meten van de luchtkwaliteit wordt uitgebreid in Rotterdam en de metingen van burgers worden beter meegenomen. Ook stellen we hardere normen aan de kwaliteit.
- Volkstuinen bieden een bescheiden groep Rotterdammers de mogelijkheid om te genieten van rust en natuur. De gemeente overlegt met de volkstuinverenigingen hoe deze groene oases meer dan nu meerwaarde krijgen voor de hele stad. Ook faciliteert de gemeente particulier initiatief in stadstuinen, binnentuinen en perken.

Energietransitie

We willen zoveel mogelijk af van olie, aardgas en kolen en ruim baan maken voor schone energie. Ook hierbij geldt dat de overheid het goede voorbeeld geeft en grootverbruikers van energie (bedrijven en industrie) hierin hun verantwoordelijkheid nemen. Maar ook de burger is aan zet. De gemeente stuurt op de overgang naar duurzame energie van individuele huishoudens en faciliteert burgerinitiatieven voor woonblokken, straten en wijken. De ChristenUnie heeft in de afgelopen periode zich hard gemaakt voor burgerinitiatieven als de 'buurtbatterij' en 'Zon op Zuid'. We zullen er hierbij altijd voor zorgdragen dat de voordelen van duurzame energie, waaronder een lagere energierekening, juist ook bereikbaar zijn voor burgers met een minder dikke portemonnee.

Wat wij willen:

Energietransitie gemeente en grootverbruikers

- De gemeente maakt afspraken met het Havenbedrijf over grootschalige zonneparken op de enorme dakoppervlakken in het havengebied.
- Gemeentegrond wordt alleen verpacht onder strikte duurzaamheidsvoorwaarden, gericht op het behoud of de versterking van biodiversiteit.
- De gemeente is op initiatief van de ChristenUnie aangesloten bij de Gemeenten 4 Global Goals die samenwerken aan het bereiken van de Sustainable Development Goals. Deze aansluiting zetten we voort. Dit betekent dat bij het vaststellen van alle beleid en het rapporteren op resultaten daarvan deze doelen centraal staan. Daarnaast wordt gewerkt aan zichtbaarheid in de stad voor bredere bewustwording.
- Het warmtenet wordt uitgebreid mits er gebruik gemaakt wordt van duurzame bronnen (of restwarmte uit de haven/industrie).

- De gemeente verzoekt het Rijk het bouwbesluit utiliteitsbouw aan te passen om aan de groeiende vraag van laadmogelijkheden voor elektrische voertuigen te voldoen. Bij utiliteitsbouw wordt geschiktheid van daken voor zonne-energie en het aanleggen van een laadinfrastructuur verplicht.
- In de raadsperiode 2022-2026 wordt het gemeentelijke inkoopbeleid volledig duurzaam en eerlijk: 100% schone energie uit Nederland en producten die voldoen aan de regels van eerlijke handel.
- Bij grootschalige zon- en windprogramma's hanteert de gemeente ook sociaal-maatschappelijke kaders. Hierbij is aandacht voor actieve betrokkenheid voor omwonenden, grondeigenaren en overige belanghebbenden. Zij krijgen de eerste kans om in te tekenen op minimaal 50% van de investering. Zorgvuldige integratie in het landschap en het hanteren van de principes van de 'Gedragscode Zon op Land'.
- Verduurzaming van de sociale woningbouw krijgt een stevige plek in de gemeentelijke de prestatieafspraken met de corporaties. De afschaffing van de verhuurdersheffing geeft woningbouwcorporaties extra ruimte om woningen te verduurzamen. De gemeente neemt dit mee in de afspraken met de corporaties. Verduurzaming moet vooral gericht zijn op Rotterdammers die in de problemen komen door olopende gasrekeningen.

Energietransitie burgers

- Het uitvoeringsplan per wijk om afscheid te nemen van aardgas wordt samen met bewoners en gebouweigenaren uit de wijk opgesteld. Dit leidt tot een uitvoeringsplan voor iedere wijk waarin rekening wordt gehouden met de specifieke kenmerken van de wijk.
- Er wordt ruimte en ondersteuning geboden aan wijkinitiatieven op het gebied van schone energie zoals de 'Buurtbatterij', 'Zon op Zuid' en energiecoöperaties. Er is ruimte voor burgers om een aandeel te nemen in exploitatie van schone energie in hun wijk of stad.
- In wijken waar burgerinitiatieven lastig van de grond komen, neemt de gemeente samen met woningcorporaties en bewonersverenigingen het initiatief. Juist Rotterdammers met een lager inkomen in slecht geïsoleerde woningen, worden hard geraakt door de hoge gastarieven. Hiermee bestrijdt de gemeente energiearmoede.
- Particuliere verhuurders die niet verduurzamen tot minimaal energielabel B betalen een energieheffing van 5% van de huursom.
- De gemeente zet energiecoaches in die burgers en burgerinitiatieven begeleiden en ondersteunen, zowel praktisch als financieel. Ook kunnen eigenaren van een bestaande woning hier terecht voor technische en financiële hulp om hun woning aardgas vrij te maken.
- De gemeente sluit zich aan bij de gemeentelijke verduurzamingsregeling. Om de verduurzaming van hun woning te financieren kunnen woningeigenaren een lening krijgen met een lage rente die in 25 jaar terugbetaald moet worden. De gemeente maakt mogelijk dat VVE's volop aan de slag kunnen met verduurzaming.

Waterbeheer

Waterbeheer is een belangrijk onderdeel van duurzaamheid, zeker in de waterrijke stad Rotterdam. We zien de problemen met waterafvoer bij extreme buien in de versteende stad. Ook zijn tekorten merkbaar in periodes van langdurige droogte en hitte. We zien kansen voor meer samenwerking tussen de gemeente en waterschappen die zich meer moeten inzetten binnen de stad. Het waterschap en het watersysteem moeten meer als één systeem gezien worden.

Wat wij willen:

- In de raadsperiode 2022-2026 wordt een klimaatadaptatieplan opgesteld in samenwerking met in ieder geval het waterschap, maar ook de provincie en het Deltaprogramma.
- Het achterstallig rioolonderhoud wordt weggewerkt.
- Er wordt ingezet op aparte afvoer en gebruik van regenwater.
- De gemeente stimuleert bedrijven en burgers in hun bijdrage aan waterberging en verkoeling door groene daken en het tegengaan van verstening van tuinen.

5. Bouw aan een wereldstad voor iedereen

In Rotterdam moet wonen bereikbaar zijn voor iedereen. Een brede mix van bewoners doet de stad goed. Jong en oud, mensen met dikke en een wat plattere portemonnee. Op dit moment is het voor alleenverdieners en mensen die modaal of anderhalf keer modaal verdienen bijna niet mogelijk een huis te kopen of te huren. Hierdoor vertrekken deze groepen de stad uit of slapen ze noodgedwongen bij familie of vrienden op de bank. Deze uittocht en verkapte dakloosheid moeten we stoppen. Dat zien we als de grootste uitdaging op de woningmarkt: zorgen voor voldoende betaalbare koop- én huurwoningen, want woningen zijn er om in te wonen. Dure woningen bouwen lukt meestal wel, maar zorgen voor een blijvend voldoende betaalbaar aanbod in Rotterdam is de echte opgave.

Wat wij willen:

Woningaanbod – rol gemeente

- De woningmarkt heeft gefaald om te zorgen dat er voor iedere portemonnee een betaalbare huur- of koopwoning is te krijgen in Rotterdam. Teveel ligt de focus van ontwikkelaars en particuliere verhuurders op het maken van winst. De gemeente gaat daarom een scherpe en actieve marktmeester zijn om te zorgen dat het woningaanbod past bij wat de Rotterdammers nodig hebben. Daarvoor mag de marktmeester op de markt ingrijpen als dat nodig is.
- Goedkope koopwoningen tellen we niet meer mee als 'sociale voorraad' en voor particuliere huur ontwikkelen we instrumentarium om meer zicht te krijgen op de werkelijke huurprijzen.
- Herziening van het grondbeleid. Niet opbrengstmaximalisatie voor de gemeentelijke portemonnee maar betaalbaarheid van wonen wordt het uitgangspunt van het grondbeleid.
- De gemeente kiest vaker voor verpachten van grond/gebouwen in plaats van verkopen. Hierdoor kan de gemeente beter eisen stellen aan bebouwing en gebruik van gebouwen.
- De gemeente zet de omgevingsplannen (voormalig bestemmingsplannen) zoveel mogelijk in als instrument om te sturen op een goede mix van koop- en huurwoningen in diverse prijsklassen.
- Bij (her)ontwikkeling van commerciële gronden hebben partijen die bijdragen aan betaalbaar wonen voorrang in de planning van de gemeentelijke diensten.
- Als het tijdelijk verbod op verkamering vervalt wordt in de hele stad het 50-meter criterium van toepassing. Dat wil zeggen dat verkameringsvergunningen alleen verstrekt kunnen worden als in een straal van 50 meter niet al een bestaande vergunning is afgegeven.
- Het splitsen van grote woningen is mogelijk onder strenge condities. Dit biedt mensen de mogelijkheid in hun (nu te grote) woning te blijven wonen en leidt tegelijk tot extra aanbod op de woningmarkt. Overtollig gemeentelijk vastgoed wordt benut om andere publieke voorzieningen te realiseren of om meer betaalbaar wonen mogelijk te maken.

- De wijk Zestienhoven wordt uitgebreid doordat er gebouwd kan worden op het terrein van het huidige vliegveld (RTHA) (zie hoofdstuk 4). Omdat het grootste deel van deze wijk nu bestaat uit koopwoningen in het dure segment, wordt in dit deel vooral gebouwd voor alleenverdieners en mensen/gezinnen met een modaal inkomen. Vanzelfsprekend is er ook ruimte voor sociale woningbouw en woningen voor mindervaliden.
- Vanuit de gemeente wordt bij het Rijk gelobbyd voor afschaffing van de verhuurdersheffing en regulering van de huren tot 1200 euro.
- Er komt meer ruimte voor sociale woningbouw in 'sterke en rijke wijken'.
- Liberalisatie van sociale huurwoningen wordt zoveel mogelijk gestopt of uitgesteld.
- Er komt een Advies- en Meldpunt Wonen in Rotterdam – een duidelijk punt waar inwoners naar toe kunnen met al hun vragen over wonen en huisvesting. Of het nu gaat over het betalen van de juiste huur, mogelijkheid om een woning te splitsen, dreigende dakloosheid, een huisbaas die weigert de problemen te verhelpen, verduurzaming in een VVE-constructie, etc.; er is een duidelijk loket.

Alternatieve woonvormen

- De gemeente gaat nu eindelijk echt werk maken van wooncoöperaties, met een vernieuwd actieprogramma en bijbehorende middelen en expertise. Komende periode wordt tussen de 10-20% van het aantal woningen via deze vorm gerealiseerd.
- Corporaties krijgen ruimte en hulp om sociaal te ontwikkelen. Het is aan hen om de juiste partijen daarbij te zoeken en niet zoals nu vaak: ontwikkelaar zoekt corporatie om het gedeelte sociale huurwoningen af te nemen.
- De gemeente zorgt dat er voldoende woningen zijn voor begeleid wonen.
- Bij oplopende aanvragen voor woningaanpassingen is de gemeente er alert op om te bespreken of er geen sprake is van een andere woonbehoefte.

Dakloosheid

Er is een grote groep Rotterdammers die geen vaste woon- of verblijfplaats heeft. Het verlies van een woning volgt vaak op een periode van meervoudige en soms ook complexe problemen in het leven van mensen (echtscheiding, werkloosheid, chronische fysieke of psychische problemen, verslaving). Uit onderzoek blijkt dat mensen deze problemen veel sneller kunnen oplossen als hun basisopvang op orde is.

Wat wij willen:

- Niemand slaapt noodgedwongen op straat. Dat betekent investeringen in voorzieningen en zo nodig snel bij kunnen schakelen. Ook voor mensen die daar formeel misschien geen recht op hebben. De nachtopvang voor mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats wordt doorontwikkeld en draagt zorg voor kleinschalige opvang waarbinnen veiligheid, privacy en rust geboden kunnen worden.
- Voorkomen is beter dan genezen. Onze eerste inzet is dan ook gericht op het voorkomen van dakloosheid. Huisuitzettingen zijn voortaan alleen nog mogelijk na een externe onafhankelijke toetsing van bijvoorbeeld de burgemeester.

- Meer woningen, geld en inzet voor Housing First. Afgelopen periode zijn veel daklozen via deze manier geholpen aan onderdak en begeleiding naar een nieuw leven. Komende periode wordt het aanbod voor Housing First verdubbeld. De woningbouwcorporaties die hierin investeren worden hiervoor beloond met extra bouwruimte.

Jongeren en studenten

Het aantal studenten in Rotterdam is in de afgelopen jaren sneller gegroeid dan de beschikbare huisvesting. Bovendien blijven studenten langer 'hangen' omdat ze elders op de woningmarkt geen betaalbare woning kunnen vinden. Een jaartje langer collegegeld betalen is al snel goedkoper dan je studentenkamer inwisselen voor een dure woning of kamer in de vrije sector. Iets kopen lukt meestal alleen als (groot)ouders kunnen bijspringen.

Wat wij willen:

- Met corporaties en marktpartijen maken we afspraken over de bouw van nieuwe jongerenhuisvesting, studentenkamers en studentenhuizen. Zoveel mogelijk gebeurt dat complexgewijs en in de buurt van openbaar vervoer en/of opleidingsinstellingen. Leegstaande kantoren kunnen hiervoor omgebouwd worden.
- We realiseren versneld tijdelijke woningen om de ergste druk van de ketel te halen. Waar nodig kunnen tijdelijke woningen ook als wisselcapaciteit fungeren bij binnenstedelijke herontwikkelingen.
- Met opleidingsinstellingen worden afspraken gemaakt over werving van nieuwe studenten en beschikbare huisvesting. Het kan niet zo zijn dat opleidingsinstellingen ongelimiteerd (buitenlandse) studenten binnenhalen en de stad opzadelen met een huisvestingsprobleem.
- Er komt extra geld en aandacht voor huisvesting van jongeren met een beperking.
- Jongeren/studenten die maatschappelijke taken verrichten kunnen korting krijgen op hun huur, naar voorbeeld van het project 'Startblok' in Amsterdam.

Huurders, starters en doorstromers

Woningen zijn er voor bewoners, niet voor beleggers. Mensen die voor het eerst een woning willen kopen of een stap vanuit hun starterswoning naar een grotere woning willen maken, hebben het bovengemiddeld lastig in de huidige Rotterdamse woningmarkt. Beleggers zorgen voor een prijsopdrijving waar de starter, maar ook veel doorstromers nooit in mee kunnen. Velen beginnen er niet eens meer aan en zoeken hun heil buiten Rotterdam. Het ondoorzichtige verkoopproces is vooral goed voor de portemonnee van makelaars. Ook de verkoper lijkt er baat bij te hebben, maar die is in veel gevallen zelf ook koper en daarmee ook de dupe van een niet transparant verkoopproces. Tegelijk is niet iedereen op zoek naar een koopwoning, dus Rotterdam is gebaat bij een goede mix van huur- en koopwoningen. Het moet niet zo zijn dat mensen die willen huren door exorbitante huren noodgedwongen op zoek moeten naar koopwoningen. De kloof tussen huur en koop kunnen we lokaal niet dichten, maar mogelijk wel verkleinen.

Wat wij willen:

- Een huurcontract met onbeperkte duur is de standaard. Alleen onder hoge uitzondering kan een tijdelijk contract worden aangeboden.
- Meer dan 3 maanden leegstand kan alleen zolang dat nodig is voor verbouwing. Anders geldt een speculatieheffing van 10 euro per maand per m².
- De gemeente beschermt huurders en zet in op het uitbannen van malafide verhuurders uit de stad. Het extra geld dat we in de afgelopen tijd hiervoor hebben weten vrij te maken tot 2023, moet ook in de komende raadsperiode worden vrijgemaakt. De kosten voor het uitbannen van malafide verhuurders komen voor rekening van malafide verhuurders.
- De opkoopbescherming tegen beleggers wordt uitgebreid en de werking ervan wordt bijgesteld op basis van praktijkervaringen.
- Er komt geen nieuwe starterslening om verdere prijsopdrijvende effecten te verminderen.
- De zelfbewoningplicht wordt benut als een sturingsmiddel in nieuwbouwprojecten om te voorkomen dat alle woningen in handen komen van beleggers.

Ouderen

Als je langer ergens woont ga je je meer hechten aan een plek en de omgeving. Voor veel ouderen zal dat ook het geval zijn, of ze nu een woning huren of dat ze zelf eigenaar zijn: Je huis past als een fijne oude jas waarin je je thuis voelt, terwijl de alternatieven vaak minder goed zijn. Daarom willen we een beter aanbod van woningen voor ouderen. Die zijn minder groot, geven minder eenzaamheid en bieden meer contacten.

Wat wij willen:

- Waardig ouder worden betekent op elke leeftijd zelf kunnen kiezen hoe je woont. We verleiden mensen actief om na te denken over hoe ze de komende jaren willen wonen en daar stappen in te zetten.
- We creëren mogelijkheden voor interventies in wijken om aantrekkelijke alternatieven aan oudere eigenaren van gezinswoningen aan te bieden, bijvoorbeeld door woningsplitsing en/of nieuwbouw.
- Als een oudere alleen of samen een gezinshuurwoning verlaat krijgen ze een premie van 6000 euro.
- Met corporaties maken we afspraken over het overstappen met gelijkblijvende huur en/of ingroeihuren, waarbij ook overstappen tussen corporaties onderling mogelijk moet zijn.
- We zoeken naar manieren om ouderen te stimuleren een jongere op kamers te huisvesten. De kostendelersnorm is niet van toepassing als een oudere één kamer verhuurt aan een jongere.
- Er komt ruimte en waar nodig een lagere grondprijs voor collectieve woonvormen, zelf opgestarte coöperaties en voor het realiseren van woonvormen waarin ouderen langer zelfstandig kunnen wonen.

- De gemeente faciliteert kleinschalige ouderenvoorzieningen in de wijk, zodat ouderen die een andere woonvorm nodig hebben of in een zorginstelling gaan wonen daarbij niet uit hun sociale en geografische omgeving weg hoeven.

Veerkrachtige woningen en gebouwen

Stadsverandering, waarbij woningen grootschalig gerenoveerd of gesloopt worden, is ingrijpend. De samenwerking, inspraak en communicatie met de bewoners is in de afgelopen periode niet altijd goed verlopen, denk bijvoorbeeld aan de Tweebosbuurt en de Fazantstraat. De noodzaak van veranderingen in oudere wijken zal blijven, maar dit moet op een andere manier gerealiseerd worden. We zijn dan ook blij met de start van het opstellen van een 'Sociale Statuut Stadsvernieuwing', waarbij er meer rekening gehouden wordt met de belangen van de diverse bewoners.

Wat wij willen:

- De Omgevingsvisie wordt vertaald op wijk- en gebiedsniveau, zodat voor bewoners en bedrijven duidelijk is wat de ideeën over de toekomst zijn. Deze informatie wordt op een toegankelijke wijze beschikbaar gemaakt.
- Als in een wijk ontwikkelingen spelen wordt hierover transparant en vroegtijdig gecommuniceerd. Het gaat er niet om of wordt voldaan aan wettelijke eisen, maar of bewoners en bedrijven goed, volledig en tijdig geïnformeerd zijn. Dit is de eerste stap in meer buurt- en wijkgericht ontwikkelen.
- Het 'Sociaal Statuut Stadsvernieuwing' is leidend in herstructureringsprojecten.
- De gemeente blijft betrokken bij het funderingsherstel. Hierbij is herstel het uitgangspunt en wordt de probleemkaart fundering niet misbruikt om sloopplannen door te kunnen voeren.

Kwetsbare schoonheid van historisch erfgoed

De omgang met het meest kwetsbare toont het karakter van de stad. Rotterdam moet wat ons betreft zorgvuldiger omgaan met karakteristieke gebouwen. Zeker in een tijd van stijgende vastgoedprijzen staat erfgoed onder druk. Meestal kan er wel iets nieuws gebouwd worden waarmee veel meer verdiend kan worden. Gelukkig zijn in de afgelopen periode versneld gebouwen als monument aangewezen. Toch gaat het nog te vaak mis: gebouwen die wel karakteristiek en waardevol zijn, maar geen bescherming genieten, kunnen zomaar gesloopt worden. Dat moet beter. Deze gebouwen vormen de sporen van onze geschiedenis en zijn daarom van belang voor de toekomst van onze stad. Gebouwd erfgoed – al dan niet aangewezen als monument - maakt nadrukkelijk onderdeel uit van een vitale stad. De kunst is om het niet alleen te bewaren maar ook een functie te geven in het Rotterdam van vandaag en morgen.

Wat wij willen:

- Niet alleen individuele gebouwen, ook de karakteristiek van oude stadswijken verdienen aandacht en bescherming. Waar nu door stapeling van verschillende projecten het karakter en aanzien van een wijk totaal kan wijzigen, zetten we in op

een integrale aanpak. Voor wijken of straten die als 'karakteristiek' aangemerkt zijn zetten we in op het behoud van de stedenbouwkundige structuur, de gebouwen en/of de gevel.

- De Rotterdamse Kerkenvisie is cruciaal om kerkgebouwen te laten voortleven in Rotterdam. Als kerkgebouwen en gebedshuizen leeg komen te staan, wordt gezocht naar een manier om hun functie voort te zetten door in gesprek te gaan met (migranten)kerken, waar vaak een schrijnend gebrek aan huisvesting heerst.
- Structurele leegstand voorkomen we door eigenaren te ondersteunen om tijdelijke invulling te vinden. Als structurele leegstand onvermijdelijk lijkt, zoeken we structurele oplossingen, bijvoorbeeld door het mogelijk maken van transformatie en herbestemming, zoals bijvoorbeeld het inkorten van winkelstraten. Indien nodig aarzelen we niet om een leegstandsverordening in te zetten om zo meer sturing te geven.
- De vier woonblokken van Oost-Sidelinge (in Overschie) wordt aangewezen als gemeentelijk monument.

Cultuur, kunst en sport

Kunst en cultuur zijn belangrijke onderdelen van het goede leven. Daarom willen we de kunst- en cultuursector ondersteunen om dit voor zoveel mogelijk mensen bereikbaar te maken.

Wat wij willen:

- Rotterdam huisvest een aantal culturele instellingen van internationale allure zoals bijvoorbeeld het Scapino Ballet, het Rotterdam Philharmonisch orkest en het Internationaal Film Festival Rotterdam en dat past bij de stad Rotterdam. Waar nodig en mogelijk faciliteert en ondersteunt de gemeente deze instellingen. Bij eventuele steun focust de gemeente op de brede toegankelijkheid van de betreffende cultuurinstelling.
- De gemeente investeert vooral in culturele instellingen en organisaties die zorgen voor een brede toegang tot cultuur. De nadruk ligt hierbij op de amateurkunst. Projecten die vernieuwend zijn, die samenwerken met andere organisaties en kunstvormen worden hiervoor beloond bij de subsidieverdeling. De nadruk ligt op projectsubsidies en niet op subsidies voor het in standhouden van organisaties.
- De bibliotheek probeert zoveel mogelijk in de wijken aanwezig te zijn en biedt cursussen op het gebied van bijvoorbeeld de Nederlandse taal en digitale vaardigheid, hulp bij formulieren en aanvragen en studeerplekken.
- Het aantal locaties van de bibliotheek wordt niet minder. De bibliotheek met al haar functies wordt regelmatig gepromoot door de gemeente.
- Bij grootschalige evenementen wordt bij de vergunningverlening ingezet op veiligheid, gezondheid en duidelijke maatregelen tegen overlast en geluidhinder.
- De gemeente investeert vooral in de breedtesport in Rotterdam. Uitgangspunt is dat professionele sportorganisaties hun eigen broek ophouden. Voor de breedtesport geldt:

- De gemeente stimuleert en ondersteunt waar nodig bij het onderhoud en beheer van sportvelden en accommodaties.
- Sportvelden en accommodaties zijn toegankelijk en veilig voor mensen met een beperking.
- Alcoholgebruik en ongezonde snacks in sportkantines worden ontmoedigd en gezonde voeding wordt gestimuleerd.
- Als ondersteuning van de gemeente noodzakelijk is bij een professionele sportorganisatie dan is die afhankelijk van inzet voor de brede toegankelijkheid van de sportaccommodaties, wedstrijden en evenementen en de participatie van leden en fanclubs.
- Clubs en verenigingen die zich inspannen om gehandicapte sporters te faciliteren kunnen rekenen op extra steun.

Bijlage 1 - Woordenlijst

Algoritme: een algoritme is een set van regels en instructies die een computer uitvoert. Hiermee kunnen grote hoeveelheden data gecombineerd en geanalyseerd worden. De gemeente kan algoritmes gebruiken voor het automatische versturen van antwoordbrieven/mails maar ook voor bijvoorbeeld een eerste selectie op een aanvraag voor een uitkering.

Antisemitisme

Discriminatie van Joden op basis van hun ras of godsdienst.

Emissievrij

Voertuigen die geen uitlaatgassen van benzine of dieselmotoren uitstoten. Een elektrisch aangedreven voertuig is emissievrij.

Expertise Team financiën

Trajectbegeleiders die Rotterdammers met schulden helpen die niet in staat zijn zelf inzicht en overzicht te creëren in hun financiële- en schuldensituatie. De trajectbegeleiders werken samen met bewindvoerders, wijkteams, de kredietbank en zorg- en welzijnsorganisaties.

Femicide

Vrouwenmoord waarbij sprake is van een haatmisdrijf tegen vrouwen. De meeste vrouwen worden omgebracht door hun (ex-)partner.

Huis van de wijk

Een buurthuis waarin gemeente, sociale ondernemers, bewoners, professionals en wijkpartijen samen zorgen voor ontmoeting, meedoen, ontwikkelen en ondersteunen. Denk aan spreekuren van bijvoorbeeld wijkagent of wijkverpleegkundige, taalcurssussen, kinder- en jeugdactiviteiten of een repaircafé.

Hulpteam Toeslagen 010

Dit is een samenwerking tussen de gemeente Rotterdam en de gemeentelijke ombudsman. Hulpteam Toeslagen 010 helpt ouders die door de terugvordering van de kinderopvangtoeslag in de problemen zijn gekomen.

Jeugdtegoed

Jeugdtegoed is een bedrag van 250 of 500 euro voor kinderen uit gezinnen met een kleine beurs. Het tegoed wordt gestort op de Rotterdampas waarmee in aangesloten winkels en openbaar vervoer kan worden betaald.

Landelijke vreemdelingenvoorziening

Onderdak voor ongedocumenteerde vreemdelingen zonder recht op verblijf die de hele (asiel)procedure hebben doorlopen en Nederland (nog) niet hebben verlaten. Deze opvang heette voorheen de bed-bad-brood-regeling. De opvang is verbonden aan de voorwaarde

dat men meewerkt aan een bestendige oplossing voor hun situatie, zoals terugkeer naar land van herkomst.

LHBTIQ⁺

Dit is de afkorting van lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, intersekse en queer. De plus staat voor anderen die wat betreft hun genderidentiteit/expressie, seksuele identiteit of hun lichaam vallen buiten wat in de maatschappij wordt gezien als 'standaard'.

Omgevingsvisie

In de omgevingsvisie legt de gemeente haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast.

Oost-Sidelinge

Een straat in Rotterdam Overschie waar een viertal unieke woongebouwen uit de wederopbouw dreigen gesloopt te worden.

Perspectieffonds

Een fonds waaruit de schulden van jongeren tussen de 18 en 27 jaar worden afgelost. De jongere betaalt af door een perspectiefprestatie, dat is een stage waarin de jongere werkt aan zijn eigen toekomst. Het traject duurt twee jaar.

Sociale ondernemingen

Ondernemingen die innovatieve oplossingen zoeken voor maatschappelijke uitdagingen. Sociale ondernemingen leveren producten of diensten, maar geld verdienen is niet hun hoofddoel. Het is vooral een middel om de wereld mooier en beter te maken.

Social Return on Investment

SROI is een methode voor het meten van (extra) sociale en maatschappelijke waarde die voortkomt uit een investering. De gemeente kan hierop sturen door bijvoorbeeld bij een aanbesteding te eisen dat een bepaald percentage van de loonsom (minimaal 5%) geïnvesteerd moet worden in het bieden van werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Sustainable Development Goals

De ontwikkelingsagenda voor 2030 op het gebied van duurzaamheid, vastgesteld door de Verenigde Naties in 2015. Doelen gaan bijvoorbeeld over het beëindigen van armoede, gelijke toegang tot onderwijs en betaalbare en duurzame energie.

Wijkhub: Letterlijk is een 'hub' een knooppunt. Een wijkhub is een knooppunt van informatie. Het is een plek in de wijk waar ambtenaren van de gemeente werken maar ook de wijkagent en de jongerenwerker bijvoorbeeld. Je kunt er zonder afspraak binnenlopen voor vragen.

Wijkteam: Het wijkteam is een samenwerking van verschillende hulpverleners die de wijk goed kennen. De hulpverleners werken samen zodat hulp op verschillende leefgebieden op één plek gegeven kan worden. In het wijkteam zitten hulpverleners met kennis over:

- Opvoeden
- Jeugdhulp
- Financiën en schulden
- Werk en dagbesteding
- Wonen
- Volwassenen en kinderen met een beperking
- Huiselijk geweld
- Geestelijke gezondheidszorg
- Ouderen
- Verslavingen.

De huisarts, het Centrum voor Jeugd en Gezin of de Vraagwijzer kunnen je doorverwijzen naar het wijkteam. Het wijkteam kan zelf hulp bieden of, als dat nodig is, doorverwijzen naar specialistische hulp.

Bijlage 2 – Resultaten 2018 – 2022

In 2018-2022 was de ChristenUnie onderdeel van de coalitie en leverden we een wethouder voor armoedebestrijding, schuldenaanpak en informele zorg. Zo hebben we veel voor elkaar kunnen krijgen. Daarnaast hebben we in de gemeenteraad verschillende successen behaald. Hieronder hebben we een selectie gemaakt van de belangrijkste resultaten. Wil je graag weten wat we op een specifiek dossier gedaan hebben? Neem dan contact op met de fractie!

Kiezen voor kwetsbare mensen

- De financiering van uitstapprogramma's voor prostituees is doorgezet.
- Er is een intensieve gezinsaanpak tegen armoede en schulden opgetuigd.
- Met een Deltaplan zijn schulden onder jongeren aangepakt.
- Het AOW- en jeugdtegoed, net als de individuele inkomenstoelage, zijn structureel verhoogd.
- Relatie- en opvoedondersteuning wordt meer gestimuleerd via CJG's.
- De mentale gezondheid van jongeren hebben we voortdurend geagendeerd.
- De nachtopvang voor daklozen in Rotterdam is verbeterd.
- Er is een Masterplan Waardig Ouder Worden opgesteld.
- Er is meer aandacht voor de opvang en begeleiding van dakloze arbeidsmigranten.
- Er is taaloffensief tegen laaggeletterdheid ingezet.
- De gemeente spreekt over praktisch en theoretisch opgeleid, in plaats van lager en hoger opgeleid.
- Het aantal coffeeshops in Rotterdam is beperkt.
- De toegankelijkheid van het stadhuis is verbeterd voor mensen met beperking.
- Door een motie gaat Rotterdam in gesprek met Takecarebnb om statushouders bij gastgezinnen te kunnen laten logeren.
- De opvang voor EU-migranten is uitgebreid, zodat mensen met een kans op werk nu gebruik kunnen maken van de opvang.
- De kostendelersnorm voor jongeren van 21 t/m 27 jaar is opgeschort, zodat zij niet uit huis gezet worden.

Zorg voor de Schepping

- Er is een investeringsfonds voor de energietransitie opgericht.
- (Energie)coöperaties van burgers en bedrijven worden geholpen.
- Er zijn meer fietsenstallingen bij OV-punten geplaatst.
- Door onze inzet rapporteert elke wethouder over het behalen van de Social Development Goals op zijn of haar beleidsterreinen.
- Wijken zijn groener geworden door het weghalen van tegels.
- Duurzaam ondernemen en de circulaire economie in het MKB wordt gestimuleerd.

Ruimte voor religie

- We hebben de discriminatie van religieuze organisaties bij de verkoop van gemeentelijk vastgoed aan de kaak gesteld.
- Helaas is de winkeltijdenwet verruimd, wel hebben we aandacht gevraagd voor ondernemers die hierdoor in de knel komen. Zondagsdwang mag nooit normaal zijn.

- Er is een vervolgonderzoek naar de maatschappelijke meerwaarde van kerken gedaan, waaruit bleek dat de inzet van kerken van enorme waarde is voor de stad.
- Er is een Kerkenvisie voor kerkelijke gebouwen in Rotterdam gereed gekomen, inclusief een actieprogramma.
- We hebben ons ingezet voor keuzevrijheid voor identiteitsgebonden zorg en hier in de raad steun voor gekregen.

Bouwen en wonen

- In de strijd voor meer kansen van gezinnen op een woning in de stad hebben we grote successen gehaald. Zo is er paal en perk gesteld aan verkamering, waardoor meer gezinswoningen beschikbaar blijven.
- In de eerste drie jaar van deze coalitie zijn er meer dan 10.000 woningen gebouwd, tienduizenden m² leegstand omgebouwd tot woon- of recreatieruimte en duizenden goedkope woningen opgeknapt.
- Er is meer ruimte voor inbreng van bewoners. Waar bijvoorbeeld bij de sloop van de Tweebosbuurt nog erg van bovenaf gestuurd werd, was bij de Fazantstraat en het Recreatieoord Hoek van Holland meer oog voor de belangen van bewoners en recreanten.
- Er zijn stappen gezet om meer coöperatieve woonvormen mogelijk te maken. Zo is dankzij de ChristenUnie bij de verkoop van de Teylingerstraat het zelfbeheer door bewoners in stand gebleven.
- Er is meer aandacht voor de bescherming van huurders van particuliere eigenaren.
- Er zijn meer gemeentelijke monumenten aangewezen dan in de afgelopen collegeperiodes, waarmee we monumentale gebouwen beschermen.
- Onze inzet voor een brede invoering van de opkoopbescherming voor de woningmarkt tegen beleggers werd gesteund.